

Список використаних джерел:

1. Конвенція захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року (Конвенція про захист прав людини і осн... | від 04.11.1950 (rada.gov.ua))
2. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Про Контроль над закінченням життя за бажанням і допомогою у самогубстві: Закон Норвегії від 01.04.2002 року
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року (Кримінальний кодекс України | від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Громовчук М. Стаття “Евтаназія в Україні: питання реалізації конституційного права людини” URL: [https://\(constjournal.com\)](https://(constjournal.com))

Котяш І. Л., здобувач ступеня вищої освіти магістра Навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Сьох К. Я., доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК, ДІТЕЙ, ЧОЛОВІКІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ РАТИФІКАЦІЇ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНОЮ

Протягом багатьох років тематика Стамбульської конвенції була приводом для дискусій. Це перший міжнародний юридично обов’язковий акт, потенційно відкритий для будь-якої країни світу, що забезпечує повністю низку заходів із запобігання та протидії насильству над жінками та домашньому насильству [1,с.15]. Усі ці роки Україна навіть попри нератифіковану Стамбульську конвенцію вибудовувала шлях до системного запобігання домашньому насильству. Зокрема, був ухвалений Закон України «Про попередження насильства в сім’ї», а у 2017 році Верховна Рада ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

У 2019 році відповідні зміни були внесені до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів. У 2020 році Президент України підписав Указ «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства». Однак, ратифікація Стамбульської конвенції має дозволити удосконалити, наприклад, надання притулку потерпілим, процедуру звернення для отримання відшкодування та криміналізацію

каліцтва жіночих статевих органів. А якщо дивитися ширше, то не просто захистити жінок від насильства, а й допомогти їм повністю відновитися після скоєного проти них злочину. У документі й справді більший акцент на жінках, але це пов'язано з тим, що вони частіше потерпають від насильства і гендерні стереотипи працюють, сприяючи вихованню чоловіків-кривдників.

Метою цієї конвенції є запобігання насильству незалежно від статі, гендеру, раси, кольору шкіри, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного або соціального походження. Угода ніяк не загрожує національній безпеці, оскільки те, що чоловіки можуть називати себе жінками і їхати за кордон під час воєнного стану є маніпуляціями.

Вперше Україна намагалась ратифікувати Стамбульську конвенцію у листопаді 2016 року, але проти цього рішення виступила Всеукраїнська рада церков та деякі народні депутати, стверджуючи, що конвенція нав'язує «гендерну ідеологію», тобто не стосується захисту від домашнього насильства, але суттєво шкодить моральним засадам та цінностям українського суспільства. Також представники виступали проти поняття «гендер», оскільки вважали, що воно дасть можливість змінити такі дефініції, як чоловік та жінка, і якщо буде встановлено, що стать обирають, а не народжуються з нею це призведе до негативних наслідків в суспільстві. У ст.3 Стамбульської конвенції Ради Європи про запобігання насильству та боротьбу з цими явищами зазначено: «гендер» означає соціально закріплені ролі, поведінку, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків» [2].

В даному випадку ключовим є те, що гендер не формує третьої статі, оскільки стать –біологічна річ, під дефініцією даного поняття слід розуміти певні соціальні очікування від кожної статі, нав'язані суспільством стереотипні ролі. Доцільно зауважити, що однією з причин затяжного процесу ратифікації Стамбульської конвенції є нерозуміння терміну «гендер». Вагомою проблемою є також те, що в Україні немає законодавчої відповідальності за сталкінг, а саме переслідування. Ці ситуації є настільки поширені, що стає досить страшно за кількість жінок, які постійно перебувають у колі цього насильства. І хоч в Україні діє закон про запобігання та протидію домашньому насильству, прийнятий у 2017 році, але в Стамбульській конвенції містяться положення, які відсутні в законах України. Вона передбачає відповідальність за переслідування, чого немає в українському законодавстві у кримінальному плані і окрему відповідальність за сексуальні домагання. Лише частково сексуальні домагання охоплюються сексуальним насильством, що є в Кримінальному кодексі, але не повністю.

Норми Стамбульської Конвенції чітко визначають сталкінг видом насильства та впроваджують відповідальність за цей злочин. Президент України підписав Закон «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» №2319- IX., який Верховна Рада ухвалила 20 червня 2022

року. Цей нормативно-правовий акт дасть змогу захистити українських громадян, які постраждали від насильства не тільки в Україні, а й за кордоном. У зв'язку з тим, що за кордон виїхали сотні тисяч українських жінок, потрібно готуватися до посилення відповідальності для кривдників українців. Так, у ч.2 ст.30 перераховано підстави щодо надання саме державної компенсації, що не перешкоджає сторонам вимагати повернення наданої компенсації від правопорушника- за умови належного забезпечення безпеки жертви [2]. На жаль в Україні не надається компенсація з державних фондів жертвах насильницьких злочинів, у тому числі домашнього насильства та насильства за ознакою статі, що свідчить про відсутність загальноправових механізмів реалізації на практиці зазначеної норми Конвенції. В даному випадку слід наголосити, що ратифікація Конвенції підкреслює європейську ідентичність України, як держави в якій немає місця насильству стосовно жінок, дітей та чоловіків.

Стамбульська конвенція дозволить Україні посилити норми в національному законодавстві, які стосуються боротьби з домашнім насильством, тобто можна буде криміналізувати кримінальні правопорушення, які раніше не вважалися кримінальними злочинами, запровадити спеціальні санкції проти кривдників, встановити порядок судового переслідування подібних справ.

Україна застосовуватиме Конвенцію відповідно до цінностей, принципів та норм, визначених Конституцією України, відповідно до ст.24 КУ: «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками. Рівність прав чоловіка та жінки забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності»[3]. Тобто все відбуватиметься відповідно до вимог законодавства з приводу рівності прав чоловіків та жінок, формування відповідального материнства та батьківства, підтримання сім'ї та охорони дитинства. Ключовим є те, що під час війни дуже загострилося питання з приводу насильства над жінками, різко зросла кількість домашнього насильства в Україні. Яскравим проявом сексуальної об'єктивації, під якою розуміється процес «опредметнення» жінок є нав'язування суспільству стереотипів на кшталт «усі жінки люблять секс», «усі жінки люблять сильну руку», «жінки самі зваблюють чоловіків» [4, с. 302].

Конвенція засуджує всі прояви дискримінації щодо жінок та юридично зобов'язує країну, що ратифікувала документ, створити правову базу для боротьби з насильством. Тобто, ратифікувавши даний документ, Україна повинна буде адаптувати як законодавство, так і правоохоронні органи до норм конвенції. Україна буде зобов'язана запровадити моніторинг та збір даних щодо насильства, створити мережу притулків для постраждалих

відповідно до міжнародних стандартів. Доречно зауважити, що конвенція не містить і не може призвести до загрози концепції родини – вона взагалі ніяк не стосується цього питання і не регулює його, тому ратифікація ніяким чином не впливає на визнання одностатевих шлюбів. Україна не розглядатиме жодне з положень конвенції як таке, що зобов'язує її до зміни Конституції, Сімейного кодексу або інших законів щодо інституту сім'ї. Ключовим є те, що ратифікація це ще один крок, що наблизить Україну до набуття членства у Європейському Союзі та є вагомим підтвердженням європейських цінностей, нашого прагнення вдосконалення законодавства. Тільки така зміна допоможе нам захистити жінок та зупинити безкарність чоловіків.

Список використаних джерел:

1. Фішер Г. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): довідник для членів парламенту. Київ: «K.I.C.», 2014. 101 с.
2. Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence, 11 May 2011, CETS No.210. // Council of Europe. URL: <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>.
3. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості. Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. – с. 141.
4. Харитонova О.В. Гендерні акценти в методології дослідження статевих злочинів. Гуманізація кримінальної відповідальності та демократизація кримінального судочинства: матеріали Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 18–19 листопада 2016 року). Івано-Франківськ: РВВ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. С. 300–304.

Краєвський Олег Олегович

курсант 304 н.г. Навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Осауленко А. О., доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ

доктор юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Охорона та їх реалізація є головним обов'язком держави,